

Onderwijssysteem

Spanje

beschreven en vergeleken met
het Nederlandse systeem

Dit document geeft informatie over het onderwijssysteem van Spanje. We leggen uit wat het Nederlandse equivalent is van de meest voorkomende diploma's uit Spanje met als doel: toelating tot het Nederlands hoger onderwijs.

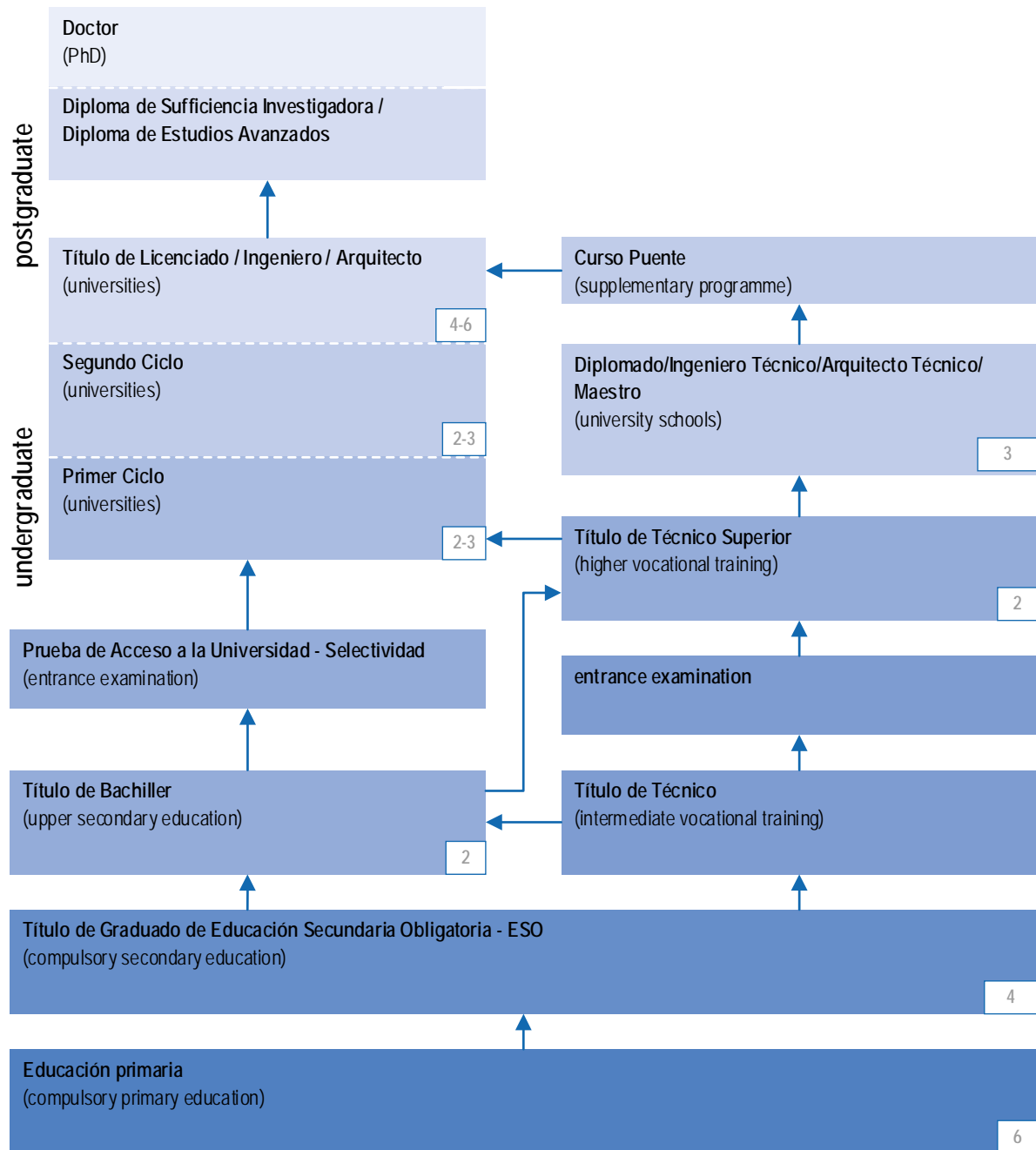
Disclaimer

We doen ons best om de informatie zo up-to-date mogelijk te houden. We aanvaarden echter geen aansprakelijkheid voor schade die is ontstaan als gevolg van fouten of onvolledige informatie in dit document.

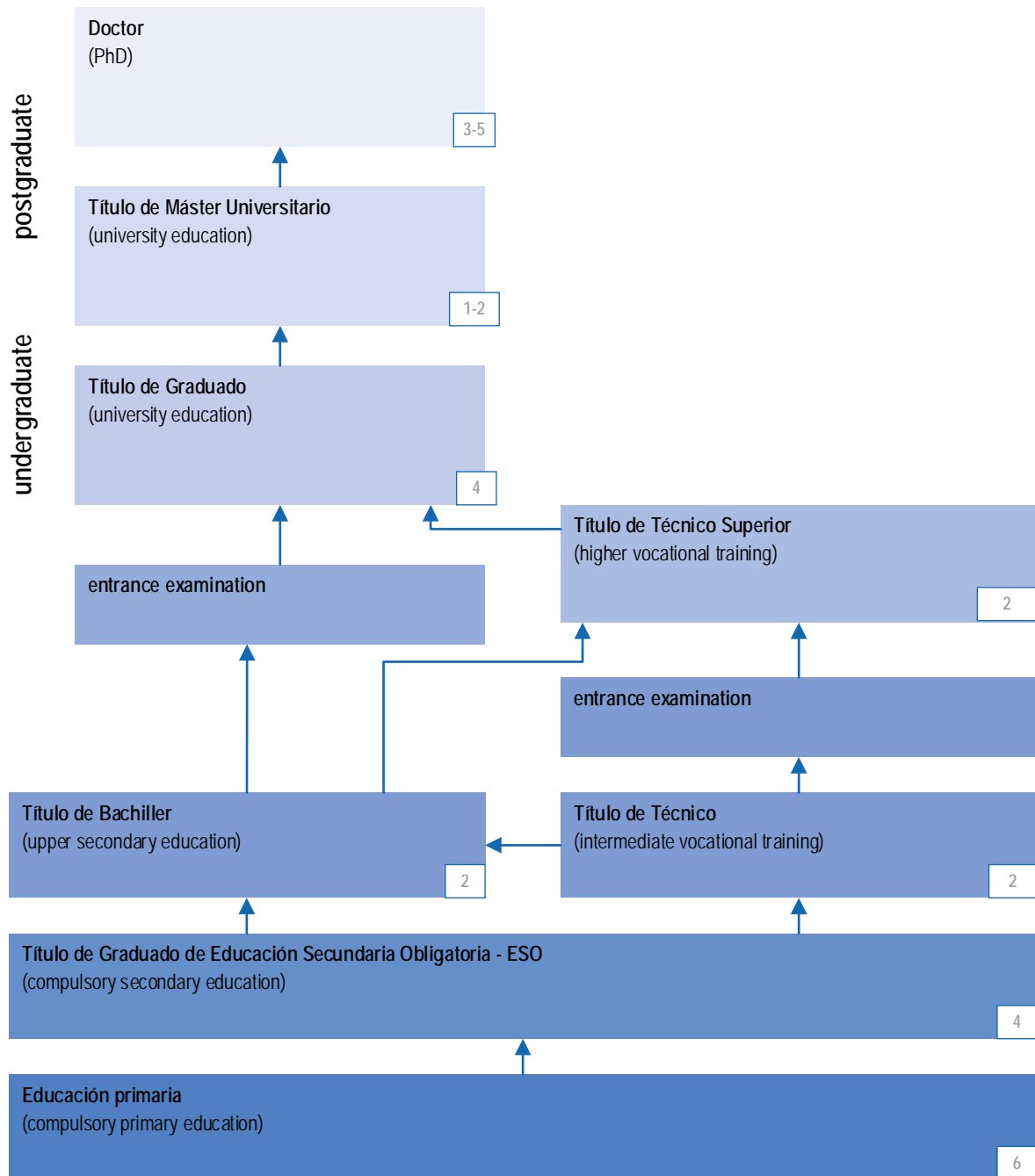
Op deze publicatie, met uitzondering van het beeldmateriaal, is de Creative Commons Naamsvermelding NietCommercieel 3.0 Unported-licentie van toepassing. Ga naar www.nuffic.nl/cc/ voor meer informatie over het hergebruik van deze publicatie.

Onderwijssysteem Spanje vóór invoering bachelor-masterstructuur

0 Dur van de opleiding

■ **Onderwijssysteem Spanje na invoering bachelor-masterstructuur**

 Dur van de opleiding

■ Waarderingstabel

In dit overzicht staan links de buitenlandse diploma's met de vergelijkbare niveaus in het nationale en Europese kwalificatieraamwerk. De andere kolommen tonen de Nederlandse waardering met de vergelijkbare niveaus in het Nederlandse en Europese kwalificatieraamwerk.

Buitenlands diploma en MECES-niveau		EQF-niveau	Nederlandse waardering en NLQF-niveau		EQF-niveau
<i>Titulo de Técnico</i>			mbo-diploma (kwalificatieniveau 1-4)	1-4	1-4
<i>Titulo de Técnico Superior</i>	1	5	ten minste mbo-diploma (kwalificatieniveau 4)	4	4
<i>Titulo de Bachiller</i>			ten minste havodiploma	4	4
<i>Diplomado/Arquitecto Técnico/Ingeniero Técnico/ Título de Maestro</i>			bachelorgraad in het hbo	6	6
<i>Titulo Superior de Música/ de Danza/en Arte Dramático</i>			bachelorgraad in het hbo	6	6
<i>Titulo de Graduado</i>	2	6	bachelorgraad in het wo of hbo	6	6
<i>Máster Universitario</i>	3	7	mastergraad in het wo of hbo	7	7
<i>Licenciado/Ingeniero/ Arquitecto</i>			mastergraad in het wo of hbo	7	7

NB

- Dit is een globaal advies waaraan geen rechten kunnen worden ontleend.
- MECES = Spaans kwalificatieraamwerk voor hoger onderwijs. NLQF = Nederlands kwalificatieraamwerk. EQF = Europees kwalificatieraamwerk.
- Het EQF/[NLQF-niveau](#) zegt niet zozeer iets over de studie-inspanning of -inhoud, maar wel over wat iemand kan en weet als een bepaald leerproces is afgerond.
- Informatie over de Nederlandse waarderingen staat op onze website: [onderwijssysteem Nederland](#).
- [SBB](#), Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven, waardeert buitenlandse diploma's en opleidingen op vmbo- en mbo-niveau. De waardering kan afwijken wanneer SBB het diploma waardeert voor toelating tot het mbo of de arbeidsmarkt.

■ **Introductie**

Spanje is een parlementaire monarchie met een koning als staatshoofd. Het land is verdeeld in 17 autonome regio's (*comunidades autónomas*) inclusief de Canarische Eilanden, de Balearen en twee autonome steden Ceuta en Melilla (*ciudades autónomas*) op het Afrikaans continent.

Behalve Spaans, dat in het hele land gesproken wordt, worden in sommige autonome regio's ook semi-officiële talen gesproken, zoals het Catalaans, Galicisch en Baskisch.

Onderwijs

De Spaanse autoriteit, het *Ministerio de Educación, Cultura y Deporte* (ministerie van Onderwijs, Cultuur en Sport) is samen met de onderwijsautoriteiten van de *comunidades autónomas* (autonome regio's), verantwoordelijk voor het onderwijs.

Het wettelijke kader van het Spaanse onderwijssysteem zijn de in 1978 vernieuwde grondwet en verschillende uitvoerende onderwijswetten. In de onderwijswetten zijn de uitgangspunten van en de rechten op onderwijs vastgelegd. De verschillende amendementen op die wetten zijn vastgelegd in koninklijke en ministeriële besluiten.

De wet uit 2006, *Ley Orgánica de la Educación* (LOE) regelt het lagere, secundaire en postsecundaire onderwijs (dat in Spanje niet-universitair hoger onderwijs wordt genoemd), maar ook het secundaire en kunstonderwijs, het postsecundaire taalonderwijs, sportonderwijs en de volwasseneneducatie.

De belangrijkste wet van het hoger onderwijs is de *Ley Orgánica de Universidades* (LOU) uit 2001, die geamendeerd is door de LOU 2007. Met deze wet is het hoger onderwijs aan de universiteiten volledig hervormd. De studiebelasting conform [ECTS](#) is ingevoerd, de opleidingen worden georganiseerd op basis van competenties; de kwaliteitszorg is via het accreditatie-orgaan ANECA geregeld. De initiële opleidingen zijn met 1 jaar verlengd. Het doctoraat is anders opgezet.

Als gevolg van de wet uit 2013, *Ley Orgánica para la Mejora de la Calidad Educativa* (LOMCE) zijn er wijzigingen in het curriculum en de evaluatie van het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs. De hervormingen worden geleidelijk ingevoerd.

Enkele algemene kenmerken zijn:

- Leerplicht: van 6 tot 16 jaar.
- Voertaal: Spaans, Catalaans, Galicisch of Baskisch, afhankelijk van de regio of school.
- Duur academisch jaar: september tot juni.

■ Basis- en voortgezet onderwijs

In Spanje zijn er 3 verschillende onderwijsniveaus:

- *educación infantil* (voorschools onderwijs);
- *educación primaria* (lager onderwijs);
- *educación secundaria* (secundair onderwijs).

Het onderwijs wordt verzorgd aan 3 verschillende soorten instellingen:

- *centros públicos*, zoals door de regionale autoriteit onderhouden scholen die gratis toegankelijk zijn;
- *centros concertados*, bijvoorbeeld privéscholen die bekostigd worden door het regionaal bestuur;
- *centros privados*, waar ouders bijvoorbeeld betalen voor het onderwijs van hun kinderen.

Educación primaria

Het lager onderwijs (*educación primaria*) is er voor kinderen van 6 tot 12 jaar. Het onderwijs is verplicht en kosteloos.

Educación secundaria

Voortgezet onderwijs (*educación secundaria*) is verplicht en kosteloos tot de leeftijd van 16 jaar. De onderwijshervormingen hebben gevolgen gehad voor de namen van de verschillende niveaus van het algemeen vormend voortgezet onderwijs. Het huidige voortgezet onderwijs (*educación secundaria*) bestaat uit:

- *educación secundaria obligatoria* (verplicht);
- *educación secundaria postobligatoria* (niet-verplicht).

Educación Secundaria Obligatoria (ESO)

Het verplicht voortgezet onderwijs is er voor leerlingen van 12 tot 16 jaar en duurt 4 jaar. In het vierde jaar wordt aandacht besteed aan zowel het vervolgonderwijs als toetreding tot de arbeidsmarkt. Aan het einde van het vierde jaar krijgen leerlingen het getuigschrift *Título de Graduado de Educación Secundaria* of, volgens de nieuwe benaming, *Título de Graduado de Educación Secundaria Obligatoria* (ESO).

Als leerlingen dit getuigschrift niet halen, is er een andere leerweg mogelijk via de *Programas de Cualificación Profesional Inicial* – PCPI (initiële beroepsgerichte opleidingen). Na afronding van (een van) deze opleidingen krijgen leerlingen het *Cualificación Profesional* dat na een toelatingsexamen over de algemene vorming toelating biedt tot het middelbaar beroepsonderwijs.

Educación Secundaria Postobligatoria

Na het behalen van het ESO-getuigschrift zijn dit de mogelijkheden voor vervolgonderwijs:

- *het Bachillerato*, voorbereidend op het universitair onderwijs;
- *de Formación profesional de grado medio*, middelbaar beroepsonderwijs;
- *las enseñanzas de artes plásticas y diseño de grado medio*, het middelbare beroepsgerichte kunstonderwijs;
- *las enseñanzas deportivas de grado medio*, het middelbaar beroepsgericht sportonderwijs.

Na het 2-jarige *Bachillerato*¹ krijgen leerlingen de *Título de Bachiller*. Voor het schooljaar 2007/2008 bestond de opleiding uit 4 profielen: *ciencias de la naturaleza y la salud, tecnología, humanidades y ciencias sociales* en *artes*. In 2008 is het aantal profielen (*modalidades*) teruggebracht naar 3:

- exacte wetenschappen en techniek (*ciencias y tecnología*);
- humaniora en maatschappijwetenschappen (*humanidades y ciencias sociales*);
- kunst (*artes*).

Het studieplan bestaat uit een aantal algemene vakken:

- geschiedenis voor de hedendaagse wereld;
- lichamelijke opvoeding;
- filosofie en staatsburgerschap;
- geschiedenis van de filosofie;
- geschiedenis van Spanje;
- Spaanse taal en letterkunde;
- de semi-officiële taal- en letterkunde van de autonome regio;
- een buitenlandse taal;
- een aantal keuzevakken, afhankelijk van het gekozen profiel.

Vanaf 2018-2019 kunnen leerlingen kiezen uit deze 3 profielen:

- exacte wetenschappen (*ciencias*);
- humaniora en maatschappijwetenschappen (*humanidades y ciencias sociales*);
- kunst (*artes*).

Binnen het profiel 'humaniora en maatschappijwetenschappen' kiezen leerlingen voor humaniora óf maatschappijwetenschappen.

Het niveau van de *Título de Bachiller* is vergelijkbaar met dat van ten minste een havodiploma.

¹ Het oude getuigschrift ter afronding van 3 jaar algemeen vormend voortgezet onderwijs (*Bachillerato Unificado y Polivalente, BUP*) was de *Título de Bachiller*. Dit is niet hetzelfde getuigschrift als de *Título de Bachiller*, die nu na 2 jaar niet-verplicht algemeen voortgezet onderwijs wordt uitgereikt.

Spanje kent geen indeling van het algemeen vormend voortgezet onderwijs naar duur en moeilijkheidsgraad zoals het Nederlandse systeem. Het behalen van het toelatingsexamen tot de universiteit (PAU *Selectividad*)/EVAU of EBAU is vergelijkbaar met het niveau van het vwo-diploma.

Formación profesional

Spanje heeft beroepsgericht onderwijs (*formación profesional*) op 2 niveaus:

- *Ciclos formativos de grado medio* (middelbaar beroepsonderwijs)
- *Ciclos formativos de grado superior* (postsecundair beroepsonderwijs), bekend onder de term niet-universitair hoger onderwijs.

Formación profesional de grado medio

Het middelbaar beroepsonderwijs (*formación profesional de grado medio*) varieert in duur. Toelating tot dit onderwijs is mogelijk met:

- het ESO-getuigschrift;
- een toelatingsexamen van beroepsgerichte en algemeen vormende vakken;
- het toelatingsexamen tot de universiteit voor studenten ouder dan 25 jaar.

De opleidingen in het middelbaar beroepsonderwijs worden afgesloten met de *Título de Técnico*.

Het niveau van de *Título de Técnico* is vergelijkbaar met dat van een mbo-diploma op kwalificatieniveau 1-4, afhankelijk van de opleidingsduur en richting.

De *Título de Técnico* biedt toelating tot de *Ciclos formativos de grado superior* op basis van een toets, en tot de *Bachillerato* zonder toelatingsexamen. Meer informatie over deze opleidingen, ook wel *formación profesional de grado superior* genoemd, staat in het hoofdstuk [Niet-universitair hoger onderwijs](#).

Kunstonderwijs

Binnen het kunstonderwijs is er onderscheid tussen middelbaar beroepsgericht, voortgezet en hoger onderwijs. Het middelbaar beroepsgericht en voortgezet kunstonderwijs leidt onder meer tot:

- de *Técnico de Artes Plásticas y Diseño*;
- de *Técnico Superior de Artes Plásticas y Diseño*.

Meer informatie over het kunstonderwijs staat in het hoofdstuk [Niet-universitair hoger onderwijs](#).

Escuelas Oficiales de Idiomas (EOI)

De *Escuelas Oficiales de Idiomas* (officiële scholen voor taalonderwijs) verzorgen hoger taalonderwijs, waaronder Nederlands en Spaans als vreemde taal. Er zijn 3 niveaus:

- *nivel básico* met meestal 2 cursussen die leiden tot niveau A2 van de *Common European Framework of Reference* (CEFR);
- *nivel intermedio* dat uit 1 of 2 cursussen bestaat en leidt tot niveau B1 van de CEFR;
- *nivel avanzado*, dat uit 2 cursussen bestaat die overeenkomen met niveau B2 van de CEFR.

In sommige autonome regio's passen ze ook niveau C van de CEFR toe.

Deze taalopleidingen worden in Nederland niet gezien als regulier onderwijs en kunnen daarom niet gewaardeerd worden.

■ Toelating hoger onderwijs

Toelating tot het universitaire hoger onderwijs

Sinds 1990 is de toelatingsroute enkele malen gewijzigd.

Prueba de Aptitud para el Acceso a la Universidad – Selectividad

Toelatingsroute vóór de invoering van het *Sistema Educativo LOGSE*, in de periode vóór 1990, was het diploma van afronding van de *Bachillerato Unificado y Polivalente* (BUP), vervolgens voltooiing van de 1-jarige *Curso de Orientación Universitaria* (COU) en ten slotte de *Pruebas de Aptitud para el Acceso a la Universidad* (toelatingsexamen).

Het getuigschrift *Técnico Especialista* gaf toegang tot de *escuelas universitarias* in dezelfde studierichtingen.

Prueba de Acceso a la Universidad (PAU) – Selectividad

In de periode van 1990 tot 2009 boden 3 routes toelating tot de Spaanse universiteiten. Allereerst de *Título de Bachiller* die toegang gaf tot het toelatingsexamen (*Prueba de Acceso a la Universidad*) van het universitair hoger onderwijs. Een tweede route om toegelaten te worden tot het universitair hoger onderwijs was het niet universitair hoger onderwijs (*educación superior no universitaria*) dat afgerond werd met de *Título de Técnico Superior*, die directe toegang gaf tot de eerste fase (over het algemeen de *diplomatura*) van het universitair hoger onderwijs in dezelfde richting. Een derde route was er voor personen ouder dan 25 jaar en zonder diploma's van het algemeen vormend voortgezet onderwijs. Zij legden een toelatingsexamen af.

Nieuw Prueba de Acceso a la Universidad (PAU) – Selectividad

Door de wet (Koninklijk Besluit 1892/2008) veranderde het toelatingsexamen tot het hoger onderwijs met ingang van het academisch jaar 2009-2010. Dit toelatingsexamen bestaat sindsdien uit 2 delen. Het eerste deel is een examen van de vakken gevolgd tijdens de *Bachillerato*. Het tweede deel bestaat uit een specifiek examen over de vereiste kennis voor de gekozen studierichting.

De wet maakt duidelijk onderscheid tussen toegang en toelating tot het hoger onderwijs. Toelatingseisen bepalen de universiteiten zelf.

De *Título de Técnico Superior, Técnico Superior de Artes Plásticas y Diseño* of *Título Deportivo Superior* bieden met ingang van 2010 toegang tot het universitair onderwijs. Personen ouder dan 25 jaar kunnen op basis van een toelatingsexamen tot de universiteit worden toegelaten. Deze wet regelt ook de toelating op basis van elders verworven competenties, bijvoorbeeld door werkervaring voor mensen ouder dan 40 jaar.

Evaluación de Bachillerato para el Acceso a la Universidad (EBAU)/Evaluación para el Acceso a la Universidad (EVAU)

Met ingang van het academisch jaar 2018-2019 is de *Evaluación de Bachillerato para el Acceso a la Universidad* (EBAU) vereist voor toelating tot het universitair onderwijs. Dit toelatingsexamen, ook wel *Evaluación para el Acceso a la Universidad* (EVAU) genoemd, bestaat uit 2 delen:

- een verplicht deel (*fase obligatoria*) dat verplicht is om te slagen voor het toelatingsexamen;
- een niet-verplicht deel (*fase voluntaria*).

Het verplichte deel bestaat uit een examen in 4 vakken (of 5 in de autonome regio's: semi-officiële taal) van het laatste jaar van de *Bachillerato*:

1. *Historia de España* (geschiedenis van Spanje);
2. *Lengua castellana y literatura* (Spaanse taal en literatuur);
3. *Primera lengua extranjera: inglés, francés, italiano o portugués* (eerste buitenlandse taal: Engels, Frans, Italiaans of Portugees);
4. *Matemáticas II* (wiskunde II), *Latin II* (Latijn II), *matemáticas aplicadas a las ciencias sociales II* (toegepaste wiskunde) of *fundamentos de arte II* (kunst II), afhankelijk van het gekozen profiel.

Het niet-verplichte deel van het examen is bedoeld voor leerlingen die hun toelatingscijfer willen verbeteren. De berekening van het toelatingscijfer vindt plaats op basis van het gemiddelde eindcijfer van de *Bachillerato* (60%) en het gemiddelde resultaat van de toelatingsexamens (40%).

Buitenlandse studenten kunnen ook tot Spaanse universitaire opleidingen worden toegelaten via een toelatingsexamen of rechtstreeks wanneer er een overeenkomst met de autoriteiten in het land van herkomst is afgesloten, namelijk de EU-lidstaten, Andorra, China, Liechtenstein, Noorwegen en Zwitserland. Studenten met een Europees of *International Baccalaureate*-diploma moeten in eigen land gekwalificeerd zijn voor toelating tot de universiteit. Meer informatie staat op de [website](#) van de *Universidad Nacional de Educación a Distancia* (UNED).

Toelating tot kunstonderwijs

Voor toegang tot hogeronderwijsopleidingen in de richting muziek, dans en drama gelden de volgende criteria:

- *Título de Bachiller* of het slagen voor het universitair toelatingsexamen voor personen ouder dan 25 jaar;
- het slagen voor het speciale toelatingsexamen van de *Education Administrations* dat de noodzakelijke kennis en beroepsvaardigheden in de te volgen opleiding aantoont. De beroepskwalificatie maakt deel uit van het eindcijfer van de test. Voor toegang tot kunstopleidingen drama is het noodzakelijk om te slagen voor een speciale test van de *Education Administrations*, waarbij het ontwikkelingsniveau, de kennis en vaardigheden die vereist zijn om de opleiding succesvol af te ronden, worden beoordeeld.

■ Hoger onderwijs

Dit zijn de soorten hoger onderwijs (*educación superior*) in Spanje:

- universitair onderwijs (*enseñanza universitaria*);
- niet-universitair hoger onderwijs (*enseñanza no universitaria*), zoals:
 - *formación profesional de grado superior* (beroepsonderwijs);
 - *enseñanzas de artes plásticas y diseño de grado superior* (kunstonderwijs);
 - *enseñanzas deportivas de grado superior* (sportonderwijs).

Spanje kent geen binair systeem zoals Nederland. Universitair onderwijs bestaat meestal zowel uit hoger beroepsgericht als wetenschappelijk onderwijs.

■ Universitair onderwijs

Spanje heeft 76 universiteiten (*universidades*) waarvan 52 staatsinstellingen en 24 particuliere instellingen.

Vóór invoering van de bachelor-masterstructuur

Het universitair onderwijs bestaat uit 4 wetenschapsgebieden: geesteswetenschappen, experimentele en gezondheidszorgwetenschappen, sociale en juridische wetenschappen, en technologische wetenschappen. Er zijn drie niveaus, die afgerond worden met verschillende graden. Het eerste niveau leidt tot de *Diplomado*, *Arquitecto Técnico*, *Ingeniero Técnico* en de *Título de Maestro*. Het tweede niveau leidt tot de *Licenciado*, *Arquitecto* en de *Ingeniero*, terwijl het derde niveau tot de graad van *Doctor* leidt.

Het Spaanse ministerie van Onderwijs registreert de *Catálogo de Títulos Universitarios Oficiales* (lijst van opleidingen verdeeld naar niveau en studierichtingen) met officiële titels die werden aangeboden vóór invoering van de bachelor-masterstructuur. Universiteiten mogen ook eigen graden aanbieden

op verschillende niveaus waaronder die van master. Deze *titulos propios* zijn in Spanje geen officiële graden.

De niveaus in de *Catálogo de Títulos Universitarios Oficiales* zijn in verschillende fasen ingedeeld, elk met eigen doelstellingen en onafhankelijke academische waarden. Uitgaande van deze structuur kent het Spaanse universitair onderwijs 3 niveaus.

Ciclo corto/Primer ciclo

Opleidingen op dit niveau zijn voornamelijk 3-jarige, hogere beroepsgerichte opleidingen, aangeboden door *escuelas universitarias*. De opleidingen leiden tot één van deze graden: *Diplomado*, *Arquitecto Técnico*, *Ingeniero Técnico* of *Título de Maestro*, die wordt verleend aan studenten van de lerarenopleiding kleuteronderwijs, primair onderwijs, buitenlandse talen, muziek of lichamelijke opvoeding in het primair onderwijs, en speciaal onderwijs.

Studenten kunnen hun studie in hetzelfde vakgebied of in een aanverwant vakgebied op het volgende niveau voortzetten, als die studie een vervolg kent. Toelating tot de *segundo ciclo* is er soms direct, maar loopt ook via een aanvullende opleiding (*curso puente*).

Het niveau van de graad *Diplomado*, *Arquitecto Técnico*, *Ingeniero Técnico* en *Título de Maestro* is vergelijkbaar met dat van een bachelorgraad in het hoger beroepsonderwijs.

Ciclo largo/Primer y segundo ciclo

Deze opleidingen hebben van oorsprong 2 fasen. Het afronden van de eerste fase leidt echter niet tot een graad, omdat de eerste fase geen eindopleiding is. De opleidingen hebben een duur die varieert tussen 4 en 6 jaar en leiden tot de graad *Licenciado*, *Ingeniero* of *Arquitecto*. Deze opleidingen worden uitsluitend aan universiteiten gegeven en ronden studenten meestal niet met een scriptie af.

Solo segundo ciclo

Deze 2-jarige opleidingen worden afgerond met de graad *Licenciado* of *Ingeniero* (alleen bij bepaalde studierichtingen). Studenten die de eerste fase van een tweefasen-opleiding of een *ciclo corto* hebben afgerond, worden soms direct en soms pas na een aanvullende opleiding toegelaten tot deze opleidingen, die uitsluitend aan universiteiten worden gegeven. De opleidingen worden soms afgerond met een scriptie.

De universiteiten hebben naast de officiële nationale graden ook eigen graden (*titulos propios*). Tot deze groep behoort de graad van *Master* ter afronding van

niet-erkende universitaire vervolgoopleidingen. NB Dit is niet dezelfde graad als de *Máster Universitario* die in de nieuwe bachelor-masterstructuur wordt uitgereikt.

Het niveau van de graad *Licenciado, Ingeniero* en *Arquitecto* is vergelijkbaar met dat van een mastergraad in het wetenschappelijk onderwijs of in het hoger beroepsonderwijs, afhankelijk van de studierichting en de oriëntatie.

Tercer ciclo

De *tercer ciclo* bestaat uit een 2-jarige opleiding georganiseerd in seminars met als doel om zich te specialiseren en onderzoekstechnieken te leren. Deze onderwijsfase wordt afgerond met het *Diploma de Suficiencia Investigadora/ Diploma de Estudios Avanzados*. Daarna volgt de onderzoeksfase die studenten afronden met een proefschrift, waarna ze de titel van *Doctor* krijgen.

Houders van de graad *Licenciado, Ingeniero* of *Arquitecto* kunnen ook worden toegelaten tot deze *tercer ciclo*.

Na invoering van de bachelor-masterstructuur

Spanje is in 2006 begonnen met de invoering van de masteropleidingen en is vanaf 2008 bezig met geleidelijke vervanging van de traditionele opleidingen. Daardoor behalen studenten niet meer de *Diplomado, Arquitecto Técnico, Ingeniero Técnico, Maestro, Licenciado, Ingeniero* en *Arquitecto*, maar voortaan krijgen ze de *Titulo de Graduado*. Het academisch jaar 2009-2010 was het laatste jaar waarin studenten nog konden beginnen met traditionele opleidingen.

Estudios de Grado

Deze opleidingen duren meestal 4 jaar (240 ECTS) en worden afgerond met een *Trabajo de Fin de Grado* (TFG, een afstudeeropdracht). De opleidingen zijn formeel gegroepeerd rondom de volgende kennisgebieden: kunst- en geesteswetenschappen, gezondheidszorgwetenschappen, sociale wetenschappen en rechten, en techniek en architectuur. Na afronding van de opleiding wordt de graad *Titulo de Graduado* uitgereikt.

Het niveau van de *Titulo de Graduado* ([MECES-niveau 2/EOF-niveau 6](#)) is vergelijkbaar met dat van een bachelorgraad in het wetenschappelijk onderwijs of in het hoger beroepsonderwijs, afhankelijk van de studierichting en de oriëntatie.

De opleidingen (dier)geneeskunde, tandheelkunde, farmacie en bouwkunde duren meestal 5 jaar (300 ECTS). Aan deze opleidingen wordt in Spanje onder bepaalde voorwaarden een masterniveau toegekend.

Máster Universitario

De *Título de Graduado* geeft toegang tot de universitaire vervolgopleiding *Máster Universitario*. Deze masteropleidingen duren 1 tot 2 jaar (60-120 ECTS) en worden afgerond met een afstudeerscriptie (*trabajo de fin de master*). In het algemeen is toelating tot deze opleidingen mogelijk met de graad *Licenciado/Arquitecto* en *Ingeniero, Diplomado, Arquitecto Técnico, Ingeniero Técnico* en met de nieuwe *Título de Graduado*.

Het getuigschrift van de *Máster Universitario* wordt net als alle overige officiële universitaire diploma's in Spanje, verleend namens de koning van Spanje (*Rey de España*) en wordt centraal geregistreerd. De *Máster* in het kader van de *títulos propios* (eigen graden) wordt verleend door de rector van de universiteit en valt buiten het officiële gradensysteem van Spanje.

Spanje kent zowel beroepsgerichte (*máster profesional*) als wetenschappelijke masteropleidingen. Bij deze laatste categorie ligt het accent op het leren verrichten van wetenschappelijk onderzoek. Hiermee is een deel van de oude doctoraatopleiding die leidde tot het *Diploma de Suficiencia Investigadora* vervallen.

Het niveau van de *Máster Universitario* ([MECES-niveau 3/EOF-niveau 7](#)) is vergelijkbaar met dat van een mastergraad in het wetenschappelijk onderwijs of in het hoger beroepsonderwijs, afhankelijk van de studierichting en de oriëntatie.

Doctorado

Het huidige doctoraat bestaat alleen uit zelfstandig onderzoek als voorbereiding op het schrijven van het proefschrift. De toelatingseis is minimaal 300 ECTS universitair onderwijs, waarvan 60 ECTS op masterniveau moet zijn gevolgd. In de overgangperiode is ook toelating mogelijk met de graad *Licenciado, Ingeniero* of *Arquitecto* waarbij eerst onderzoekstechnieken en onderzoek onder supervisie, te weten de *Máster Universitario*, gevolgd moeten worden. Het *Diploma de Estudios Avanzados/Diploma de Suficiencia Investigadora* blijft ook directe toelating bieden tot het doctoraat.

■ Niet-universitair hoger onderwijs

Formación profesional de grado superior

Formación profesional de grado superior zijn postsecundaire beroepsopleidingen die in Spanje deel uitmaken van het niet-universitair hoger onderwijs (*formación superior no universitaria*).

Toelating tot deze opleidingen is mogelijk via 5 trajecten:

- directe toelating met de *Título de Bachiller*;

- na een toelatingsexamen voor zowel de algemene vorming als de beroepsgerichte vorming, als de student 19 jaar of ouder is (of 18 jaar en in bezit van een *Título de Técnico*);
- op basis van een *Título de Técnico Superior* (voorheen *Técnico Especialista*) behaald in een andere studierichting;
- op basis van een universitaire graad of soortgelijke kwalificatie;
- op basis van het toelatingsexamen voor de universiteit, als de student 25 jaar of ouder is.

De duur van deze opleidingen is 2 jaar (120 ECTS). Na afronding van de opleidingen wordt de *Título de Técnico Superior* uitgereikt.

Het niveau van de *Título de Técnico Superior* ([MECES-niveau 1/](#) EQF-niveau 5) is vergelijkbaar met dat van ten minste een mbo-diploma op kwalificatieniveau 4.

Met ingang van 2010 biedt de *Título de Técnico Superior* directe toelating tot het universitaire onderwijs.

Kunstonderwijs vóór het Bolognaproces

Dit type hoger onderwijs valt onder een aparte regeling: *Enseñanza de Régimen Especial* en loopt parallel aan het algemeen hoger onderwijs. Binnen het kunstonderwijs wordt onderscheid gemaakt tussen middelbaar beroepsgericht, voortgezet en hoger kunstonderwijs.

De *Conservatorios de Música, Conservatorios de Danza, Escuelas de Arte* en zogenaamde *Centros Autorizados*, verzorgen muziek-, dans- en toneelopleidingen. De opleidingen in muziek en dans (*enseñanzas musicales y danza*) duren 4 tot 5 jaar, afhankelijk van de specialisatie, en worden afgerond met de *Título Superior*, die dezelfde rechten verleent als de graad *Licenciado*.

Het niveau van de *Título Superior de Música/de Danza* is vergelijkbaar met dat van een bachelorgraad in het hoger beroepsonderwijs.

De toneelopleidingen (*arte dramático*) duren 4 jaar en worden afgerond met de *Título Superior*, die dezelfde rechten verleent als de graad *Licenciado*.

Het niveau van de *Título Superior en Arte Dramático* is vergelijkbaar met dat van een bachelorgraad in het hoger beroepsonderwijs.

Kunstonderwijs na het Bologna proces

Het kunstonderwijs is gebaseerd op het Koninklijk Besluit 1614/2009 (*Real Decreto* 1614/2009) dat de structuur en de basisaspecten van de verschillende opleidingen ontwikkelt en aanpast aan de Europese hoger onderwijsruimte. Dit Besluit stelt een systeem in van 3 cycli voor het hoger kunstonderwijs, overeenkomstig de opleidingen die leiden tot de *Grado*-, *Máster Universitario*- en *Doctorado*-opleidingen, deze laatste met instemming van de universiteiten.

■ Beoordelingssystemen

In het voortgezet onderwijs wordt een cijfersysteem gebruikt van 1 (onvoldoende) tot 10 (uitstekend), waarbij een 5 de laagste voldoende is.

ESO

In cijfers	Omschrijving
9-10	<i>Sobresaliente</i>
7-8	<i>Notable</i>
6	<i>Bien</i>
5	<i>Suficiente</i>
1- 5	<i>Insuficiente</i>

Bachillerato

In cijfers	Omschrijving
10	<i>Matrícula de honor*</i>
9	<i>Sobresaliente</i>
7-8	<i>Notable</i>
5-6	<i>Aprobado</i>
< 5	<i>Suspense</i>

Hogeronderwijsinstellingen hanteren een schaal van 1-10, waarbij ook een 5 of hoger als voldoende geldt.

Universitaire opleidingen

In cijfers	Omschrijving
10	<i>Matrícula de honor*</i>
9 -10	<i>Sobresaliente (SB)</i>
7 – 8,9	<i>Notable (NT)</i>
5– 6,9	<i>Aprobado (AP)</i>
< 5	<i>Suspense (SS)</i>

* toegekend aan de top 5% van de studenten.

Hogeronderwijsinstellingen maken ook gebruik van het *European Credit Transfer and Accumulation System* (ECTS). In dit systeem vertegenwoordigen 60 studiepunten 1 jaar studie, waarbij 1 studiepunt staat voor 25 tot 30 uur studie. Meer informatie over het ECTS is beschikbaar in de Engelstalige [gebruikershandleiding](#) van de Europese Commissie.

Meer informatie over de waarde van buitenlandse cijfers staat op onze [website](#).

■ Bolognaproces

De overgangperiode van de integratie van het Spaanse hoger onderwijs in de *European Higher Education Area* is in 2010 afgerond. Het academisch jaar 2009-2010 was dan ook het laatste jaar waarin studenten nog konden beginnen met traditionele opleidingen. Informatie over de huidige stand van zaken is te vinden op de [website](#) van de Europese Hoger Onderwijsruimte (EHEA).

■ Kwalificatieraamwerken

Spanje is bezig met het ontwikkelen van een nationaal kwalificatieraamwerk voor levenslang leren (*Marco Español de Cualificaciones para el aprendizaje a lo largo de la vida* – MECU). Dit kwalificatieraamwerk, dat gebaseerd is op het Europese kwalificatieraamwerk, bestaat uit 8 kwalificatieniveaus en is van toepassing op alle typen onderwijs (formele en non-formele kwalificaties).

MECU bestaat naast het nationale kwalificatieraamwerk voor hoger onderwijs (*Marco Español de Cualificaciones para la Educación Superior* – MECES), dat bij Koninklijk Besluit 1027/2011 is vastgelegd en in augustus 2011 is gepubliceerd in het *Boletín Oficial del Estado* (BOE), de officiële Staatscourant in Spanje. Het Spaans [kwalificatieraamwerk](#) voor hoger onderwijs bestaat uit 4 niveaus: *Técnico Superior*, *Grado*, *Máster* en *Doctor*, die overeenkomen met de niveaus in het Europese kwalificatieraamwerk:

Diploma's	MECES- niveau	EQF-niveau
<i>Técnico Superior</i>	1	5
<i>Grado</i>	2	6
<i>Máster</i>	3	7
<i>Doctor</i>	4	8

Meer informatie over de kwalificatieraamwerken en de 8 [kwalificatieniveaus](#) is beschikbaar op de MECU [website](#) van het ministerie van Onderwijs.

■ **Accreditatie en kwaliteitszorg**

La Agencia Nacional de evaluación de la calidad y Acreditación (ANECA) is via de wet (LOU 2007) aangewezen als kwaliteitszorg- en accreditatieorgaan van de universitaire opleidingen. Dankzij het nieuwe onderwijsscenario van de Europese Hoger Onderwijsruimte en zijn eisen in termen van kwaliteit, heeft elke universiteit haar eigen interne kwaliteitszorgsystemen vastgelegd als instrument voor het verbeteren van de praktijk. De regionale onderwijsautoriteiten en ANECA houden toezicht op deze kwaliteitszorgsystemen.

Een overzicht van officiële graden staat op de [website](#) van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Sport.

■ **Internationale verdragen**

Spanje heeft bilaterale erkenningsverdragen met verschillende landen, zoals Duitsland, Frankrijk, Italië en China. Spanje heeft de Lissabon Conventie in 2009 ondertekend en geratificeerd.

■ **Diplomasupplement**

Spanje is begonnen met het invoeren van het diplomasupplement. Het format is overeenkomstig de aanbevelingen van de UNESCO en de Raad van Europa. Meer informatie over het *Diploma Supplement (DS)* staat op de [website](#) van de Europese Commissie.

■ **Samenstelling dossier**

Het verkrijgen van het officiële diploma is meestal een lange procedure. Universiteiten reiken zelf hun officiële diploma's uit nadat afgestudeerden alle vakken van hun opleiding gehaald hebben en de kosten betaald hebben die zijn verbonden aan het uitreiken van het diploma. De universiteiten overleggen een lijst van afgestudeerden aan het ministerie van Onderwijs, waarna aan elke afgestudeerde een individueel identificatienummer wordt toegekend, dat deel zal uitmaken van het Spaanse centraal register van getuigschriften. Om fraude te voorkomen reiken Spaanse universiteiten de officiële diploma's uit, afgedrukt op beveiligd papier.

■ **Overzicht hogeronderwijsinstellingen**

De [website](#) van het *Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (MECD)* heeft een overzicht van instellingen en opleidingen die leiden tot officiële graden. Het is mogelijk om te zoeken op graad (*sección títulos*) en op instelling (*sección universidades*).

■ Handige websites

- [Website](#) van het *Ministerio de Educación, Cultura y Deporte* (MECD), het Spaanse ministerie van Onderwijs, Cultuur en Sport.
- [Website](#) van het *Ministerio de Educación, Cultura y Deporte* (MECD), het Spaanse ministerie van Onderwijs, Cultuur en Sport, ook de Spaanse NARIC.
- [Website](#) van de *Universidad Nacional de Educación a Distancia* (UNED) met informatie over de procedure van toegang tot Spaanse universitaire opleidingen.
- [Website](#) van de *Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación* (ANECA).
- Meer informatie over de kwalificatieraamwerken en de [onderwijsniveaus](#) is beschikbaar op de MECU-[website](#) van het ministerie van Onderwijs.